

Teisėja gyvenime mėgsta kaitą

Pokalbis su Anykščių Teresės Mikeliūnaitės kraštotyros draugijos nare – Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėja, mokslininke, kraštotyryninke, literate Irma Randakevičienė. Tęsiame pokalbius su Anykščių Teresės Mikeliūnaitės kraštotyros draugijos nariais gyvenančiais ne Anykščiuose, tačiau aktyviai dalyvaujančiais anykštėnų kraštotyryninkų draugijos veikloje.

Armenio albumo nuotr.

Daugelio talentų „savininkė“ Irma Randakevičienė laikosi dviejų postulatų – pagarbos žmogui ir tolerancijos gyvenimui.

– Esate Anykščių Teresės Mikeliūnaitės kraštotyros draugijos narė. Ką Jums reiškia ši narystė?

– Neslėpsiu, jog labai daug. Iš tiesų, man pasisekė tuo, jog patys Anykščiai yra stiprus kultūros, literatūros ir kraštotyros židinys. Šiuo metu mane labai stipriai „laiko“ tokios asmenybės, kaip Tautvydas Kontrimavičius, Audronė Berezauskienė, Antanas Verbickas, Raimondas Guobis, Romas Kutka, profesorius Osvaldas Janonis, rašytojas Rimantas Vanagas, Milda Telksnytė ir Vygandas Račkaitis, Gediminas Grina, žinoma, profesorius Algirdas Antanas Avižienis ir jau daug Anapilin iškeliavusių kraštiečių, tarp kurių ir visai neseniai mus palikęs akademikas Antanas Tyla. Vilniuje tarp istorikų, genealogų teko ne kartą girdėti, jog štai Anykščių kraštotyryninkai stiprūs savo veikla, todėl buvimas draugijoje, be abejo, verčia pasitemti ir susirasti naujų, netyrinėtų temų. Juk sakoma, kad pažinimo džiaugsmas yra amžinas gyvenimo variklis. Tad turėkime šį varikliuką.

– Vaikystę praleidote Anykščiuose, lankėte

Anykščių Jono Biliūno vidurinę mokyklą (dabar – J. Biliūno gimnazija) ir 1991 m. baigėte Anykščių 3-iają vidurinę mokyklą (dabar – Antano Barausko pagrindinė mokykla). Ką galite papasakoti apie laiką praleistą Anykščiuose? Kokią vietą Jūsų gyvenime užima Anykščiai?

– Anykščiuose tebegyvena mano tėvai, čia praleidau savo vaikystę, mokyklos metus, likę pažįstami, kaimynai, draugai, klasikai, likusios vietos, kuriose bėgiota, svajota, kurios iki skausmo pažįstamos, kaip kad vingiuoti smėlėti Šventosios ir Anykštos paupių takeliai, Kasagoro kalnai, Ramybės, Jurzdiko ar Janydžių kvartalai, kuriuose visuose teko augti, giros cisterna iš vaikystės metų šalia „Anykštos“, senoji ligoninė, kurioje dirbo mama, su Kraujo perpylimo atskiru pastatu ir fazanų prisišliejusiu dideliu narvu, „Puntuko“ restoranas, laikraščių kioskas šalia parduotuvės „Voruta“, „pazikai“, vežiojantys Beržinkų keliu į Uteną, kelias pro Elmininkus į Svėdasus ir daug kitų akimirkų, fragmentais išnirstančių.

Sakoma, jog vaikystės metai yra labai didelė suaugusio žmogaus vidinio pasaulio dalis, kuri amortizuoja, pristabdo mus kasdienybės vėjuose. Todėl žinoma, gimtasis miestas visuomet bus pastatytas ant aukščiausios kategorijos laiptelio, nepaisant to, ar tektų gyventi kokiame Paryžiuje, Šveicarijoje ar Vilniuje.

– Studijavote Vilniaus pedagoginio universiteto Gamtos mokslų fakultete, kur įgijote gamtos mokslų bakalauro diplomą. Po to studijavote teisę Vilniaus universiteto Teisės fakultete, kur įgijote teisės magistro kvalifikacinį laipsnį. Tęsete studijas Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto doktorantūroje ir apsigynėte disertaciją „Baudžiamojo proceso atnaujinimas“. Būdama socialinių mokslų krypties teisės mokslų daktare esate neabejinga poezijai, rašote eilėraščius ir leidžiate knygas, tyrinėjate savo giminės genealogiją, rašote kraštotyros straipsnius. Kaip suprantu, ne pasirinkta profesija, o tikriausiai iš prigimties potraukis į literatūrą, į savo krašto praeities tyrinėjimą, paskatino Jus ir genealogijos, ir kraštotyros veiklai. Kokia buvo šios veiklos pradžia?

– Save priskirčiau universaliems žmonėms, kurie gyvenime mėgsta kaitą, įvairiapusę veiklą ir šiek tiek visuomet pavydėsiu ramesniems ir stabiliems, kryptingoms asmenybėms. Ta būklė, kurią itin poetiškai yra apibūdinęs Paulius Širvys, jog „amžinai, amžinai neramus...“ galbūt šiek tiek sekina ir kartais norėtųsi pabūti kokiame atokiame ramybės uoste ar lagūnoje nors vienerius metus, tačiau nesigauna, vis kažkas pastūmėja ar įmeta į kokią naują sritį. Mano veiklos pradžia – fotografijos. Dar būdama trejų metų stebėdavau, kaip dėdė kaime namų sąlygomis ryškina nuotraukas, kaip aiškėja jose pagautas vaizdas ir sustabdyta gyvenimo akimirka atgyja. Visa tai paliko neišdildomą įspūdį, galbūt vieną stipriausių potyrių. Apie tai yra rašęs vienas žymiausių fotografų – Anri Kartjė-Bresonas. Būtent jo požiūris į fotografiją, man labiausiai

imponuoja. Po to senąsias fotografijas ėmiau rinkti iš žmonių albumų, ieškoti ir domėtis negatyvais. Domėjimasis genealogija taip pat atkeliavęs iš gana ankstyvų metų, kai močiutė verpdama ratelį giliais žiemos vakarais pasakodavo vaikystės ir jaunystės istorijas iš jos ir senelio gimtojo Jiezno. Ji visuomet ragino, jog nukeliaučiau į archyvą ir surasčiau protėvius. Taip ir nutiko – aš juos suradau. Vaizdas, kuris atsivėrė iš praeitės, pranoko bet kokius mano lūkesčius. Kartais man atrodo, jog seku protėvių pėdsakais ir kartoju tą patį gyvenimo kelią, kurį nuėjo jie. Ypač stiprų ryšį jaučiu su Vilniuje palaidotais protėviais, jų Bernardinų kapinėse priskaičiuoju apie penkiasdešimt. Tikriausiai dėl to, dar mokyklos metais pasakiau, jog mano ateityje – tik Vilnius ir niekas daugiau. Vilniaus senamiestis – mano protėvių žemė, o Anykščiai – gimtasis lizdas. Tiek Anykščiams, tiek Vilniui jaučiu nepaprastą trauką ir meilę.

– Esate Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Baudžiamojo proceso katedros lektorė. Jūsų mokslinių tyrimų sritis – baudžiamosios bylos atnaujinimas. Šia tema pasakėte keletą publikacijų moksliniuose leidiniuose. Kam daugiausia dėmesio ir savo laiko skiriate: teisei, genealogijai, fotografijai ar kūrybai?

– Pirmoje vietoje ir daugiausiai laiko skiriu teisei. Sostinės teismas yra vienas didžiausių Europoje, antras pagal dydį teismas po Miuncheno teismo. Gyvenimas Vilniaus apylinkės teisme virte verda, bylų srautai pas mus dideli, žmonių srautai taip pat nemaži. Mus nuolat įpareigoja domėtis teismų praktika, todėl skaitome aukštesnių teismų sprendimus, kas irgi atima nemažai laiko, analizuojame tai, ką priima Strasbūro, Liuksemburgo teismai – visa tai yra gyvoji, pulsuoji teise. Viešai apie darbą kalbu mažai, didesnė mano saviaraiška – tai laisvalaikio veikla – kūryba, genealogija, kraštotyra, fotografija, todėl atrodytu, lyg šios sritys manyje dominuoja, tačiau tikrai taip nėra. Teisėjas niekada nepasakos apie neiš-

nagrinėtas bylas, nepateiks savo išankstinės nuomonės, kol nėra priimto galutinio sprendimo, todėl apie savo darbo kasdienybę ir nekalbu. Stengiuosi prisilaikyti mums suformuotų etikos taisyklių. Kita vertus – niekada nevengčiau gyvenimo pulso, juk gimiau ir užaugau gana sunkiomis gyvenimo sąlygomis, kai po senelio žūties mūsų šeima gyveno ganėtinai vargingai Višėtiškių/Druskių kaimuose (abiejų kaimų ribos ėjo per mūsų kiemą) ir teko patirti karčios gyvenimo druskos skonį. Tačiau tai davė patirtį. Visuomet pasakau: „Jei gu nepažinočiau gyvenimo, galbūt nemokėčiau tinkamai išspręsti nei vienos bylos“. Priklausau paprastų žmonių kategorijai – galiu keliauti su palapine ir kuprine ant pečių, galiu nueiti su puošnia suknele į teatrą, viskas priimtina, neturiu kažkokių įvaizdžių ar rėmų. Vienas didžiausių mano postulatų – pagarba žmogui ir tolerancija gyvenimui. Šios savybės labiausiai įstrigusios iš filmo ir knygos „Žiniuo-nis“ pagrindinio herojaus, iš kurio kažkada žiūrėdama ne vieną kartą minėtą filmą daug ko pasimokiau.

– Prieš dešimt metų parašėte ir išleidote romaną „Reanimacijos palata“, o šiais metais išleidote eilėraščių rinkinį „Šiaurės eilės“. Kas arčiau širdies: proza ar poezija?

– Ir tai, ir tai. Tiek romaną, tiek eilėraščius kūriau maždaug ketverius metus. Buvo proza, atsirado poezija – viskam, manau, ateina savas laikas. Niekada nekurčiau dirbtinai, šiuo metu neturiu poreikio naujai poezijos ar prozos knygai, tačiau tai nereiškia, jog kažkuriuo metu toks poreikis manyje neatsiras ir vėl nepašyps plunksnos. Niekada neplanuoju veiklos, viskas ateina netikėtai. Esu labai dėkinga savo pirmajai lietuvių kalbos ir literatūros mokytojai Dangirai Nefienei už suformuotus lietuvių kalbos pagrindus bei mano kūrybos palaikymą. Matyt, mokytoja visuomet palaikys ir rems savo mokinius, kaip jie be-kurtų. Dėl to jaučiu mano-sios mokytojos šilumą.

– Esate senosios fotografijos mėgėja ir tyrėja, kaupiate ir skaitmeninate privačius fotografijų ir fo-

to negatyvų archyvus, nuskenavote apie 100 tūkstančių atvaizdų. 2013 m. perkėlėte į skaitmeninę erdvę Izidoriaus Girčio fotoarchyvą, nuskenavote ir parengėte tolesniam tyrimui Povilo Jurkšto, Algimanto Žižiūno, Vlado Žvirblio ir kitų fotografų fotoarchyvų fragmentus, susijusius su Anykščių kraštu. Kas paskatino šiai veiklai? Ką galite papasakoti apie tai?

– Oi, apie tai galėčiau pasakoti ir pasakoti. Izidorius Girčys – yra kultinė asmenybė, charizmatiškas, nepriklausomas, tiesiai į akis viską režęs žmogus, tačiau tikras, nesumeluotas nei viename jo padarytame kadre. Kai nuskanavau jo negatyvus, visa jo archyvą sau pavadinau – „Per pasaulį su tuščiu fotoaparatu“. Visus archyvų suradimus vadinu kaip ištikusius mane stebuklus, nes jie man pačiai davė ir atvėrė labai daug. Niekada nepamiršiu tų metų, kai diena iš dienos skanavau Girčio, Jurkšto, Žvirblio, Žižiūno juosteles, kaip ryškėjo fotografija po fotografijos, o jose – juk ir mano vaikystės bei jaunystės Anykščiai. Ne kartą juokiausiu ar verkiau, numesdavau skenerį sau pasakiusi: „Suk po paraliais, tave Izidoriau Girčy, kaip tu tai vykusiai įamžinai...“ ir eidavau kaistis į virtuvę arbatos. Tie metai buvo labai emocionalūs. O labiausiai iš jų vertinu žmonių padėkas už surastas jų nuotraukas. Kas paskatino šiai veiklai, sunku pasakyti, kaip minėjau, fotografija lydėjo nuo mažų dienų, matyt lydės ir visą gyvenimą kažkur šalia, nors profesionalia fotografe niekada netapsiu.

– Gyvendama Vilniuje nuolat lankotės Anykščiuose. Kokie renginiai Jus labiausiai domina?

– Pirmiausiai kraštotyros ir literatūros. Pasiilgstu žmonių. Pasiilgstu visų, kuriuos pažįstu daug metų. Visada stengiuosi atvykti į miesto šventę. Labiau mėgstu akademinius, klasikinės muzikos koncertus, konferencijas, meno parodas, mažiau – popmuzikos koncertus, tačiau „Dainų slėnis“ ar miesto stadionas taip pat turi vietą mano širdyje. Dar menu

nukelta į 12 psl.

Teisėja gyvenime mėgsta kaitą

Irma Randakevičienė skaito pranešimą anykštėnų kraštotyrininkų sambūryje, 2019 m.

atkelta iš 9 psl.

tuos laikus, kai pirmą kartą ėjau į roko muzikos koncertą Janydžių stadione ar kai kilo stipri perkūnija po vienos dainų šventės.

– **Esate apdovanta Lietuvos Respublikos Seimo pirmininko (2000 m.), Teisingumo ministro (2000 m.) ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininko (2003 m.), Anykščių rajono mero (2014 m.), Anykščių viešosios bibliotekos direktoriaus (2020 m.) padėkos raštais. Kuris apdovanojimas Jums svarbiausias?**

– Visi padėkos raštai turi kertelę širdyje. Esu gana konservatyvi – saugau prisiminimus, taip pat ir padėkos raštus. Esu juos pasidėjusi į garbingiausią namų kertelę.

– **Ar galite pasidalinti ateities planais?**

– Neturiu kažkokių ypatingų ateities planų, turiu tik gyvenimą. Kiekvieno gyvenimo kelias – tai bėgantis laikas ir žavingiausia tai, jog nežinome, kas laukia ar ką sutiksime. Kaip sakoma, gyvenkime su Dievu, visa kita mus ištiks savaime.

Kalbino

Linus BITVINSKAS